



PAKIET PKPP Lewiatan

wsparcia wzrostu polskiej gospodarki w warunkach globalnego kryzysu na rynkach finansowych i osłabienia gospodarczego na świecie

By Polska uniknęła problemu braku zaufania na rynkach niezbędne jest wspólne działanie rządu, instytucji regulujących rynek finansowy i Sejmu. Niezbędna jest również współpraca tych instytucji z biznesem. To przedsiębiorcy podejmują decyzje, które przekładają się bezpośrednio bądź pośrednio na wzrost gospodarczy (m.in. inwestycje, zatrudnienie, wynagrodzenia).

Niezbędna jest też komunikacja i współpraca ze społeczeństwem po to, by uchronić nas wszystkich przed spadkiem zaufania do instytucji finansowych i wiary w możliwości rozwoju, które polska gospodarka posiada. Naszym wspólnym celem powinny być działania na rzecz osłabienia wpływu kryzysu na światowych rynkach finansowych oraz ograniczenia wpływu osłabienia koniunktury gospodarczej na świecie na polską gospodarkę. To dobrze, że, szczególnie w pierwszej fazie kryzysu, skupiono się na najważniejszej wówczas kwestii bezpieczeństwa sektora finansowego, teraz jest jednak niezbędne zdecydowanie szersze spojrzenie na całą gospodarkę, bowiem nie można dopuścić do sytuacji, kiedy to sektor finansowy zostanie skutecznie ochroniony, ale gospodarka, na skutek braku kredytów, wpadnie w recesję. Ważne jest także, by na fali dyskusji o kryzysie i jego przyczynach nie dopuścić do kwestionowania zasad gospodarki wolnorynkowej i powrotu kapitalizmu państwowego, a takie głosy się pojawiają.

Wspólne działania, które muszą zostać zainicjowane już dzisiaj powinny dotyczyć przede wszystkim:

- (1) zabezpieczenia stabilności sektora bankowego,
- (2) utrzymania tempa wzrostu gospodarczego nie niższego niż 4%,
- (3) zapewnienia dostępu podmiotom gospodarczym do kapitału.

(1) Działania zabezpieczające stabilność sektora finansowego

- a) działania, które rząd, Sejm, Prezydent, nadzór finansowy, NBP powinni podjąć i zrealizować **w krótkim okresie:**
 - ustawowe gwarancje dla depozytów na kontach bankowych – działanie w trakcie realizacji, podnosi wartość gwarantowanych depozytów z 22,5 tys. euro do 50 tys. euro. Poziom gwarancji jest uzasadniony strukturą wielkości oszczędności w Polsce;

- ustawowe gwarancje dla transakcji na rynku międzybankowym przy zachowaniu współodpowiedzialności banków za te transakcje – działanie, które powinno zostać podjęte natychmiast. Gwarancje powinny mieć charakter czasowy, Zaniechanie decyzji dotyczących gwarancji dla transakcji międzybankowym może mieć poważne, negatywne konsekwencje nie tylko dla systemu bankowego, ale całego sektora pozafinansowego;
 - zakończenie przez Sejm i Senat prac nad projektem ustawy o upadłości konsumenckiej w wariantcie przygotowanym przez Rząd i podpisanie ustawy przez Prezydenta.
- b) działania, które rząd, Sejm, Prezydent, nadzór finansowy, NBP powinni podjąć teraz i realizować **w średnim i długim okresie:**
- przygotowanie i uchwalenie ustawy definiującej zasady wejścia i wyjścia kapitałowego Skarbu Państwa do/z banków komercyjnych w sytuacji kryzysu. Prawo to powinno wykorzystywać polskie doświadczenia zawarte w ustawie z 1993 r. o finansowej restrukturyzacji przedsiębiorstw i banków i płynące z realizacji tej ustawy. Powinno dopuszczać kapitałowe wejście Skarbu Państwa do banków komercyjnych ze ściśle zdefiniowanymi zasadami wyjścia (kryteria wyjścia) oraz definiować zasady prawa głosu Skarbu Państwa jako „czasowego” akcjonariusza. Wykorzystanie przez Skarb Państwa prawa do kapitałowego wejścia do banków komercyjnych miałooby charakter warunkowy;
 - wzmocnienie stosowania zasad dobrych praktyk przez regulatorów rynku finansowego - rynek finansowy ma pomagać w efektywnej alokacji środków między gospodarstwami domowymi, przedsiębiorstwami, a także państwem. Ma wspierać stabilność finansową kraju. A efektywność alokacji i oddziaływanie na stabilność finansową kraju zależy w dużej mierze od kompetencjach instytucji nazywanych tzw. „siecią bezpieczeństwa” (*safety net*), czyli banku centralnego, instytucji nadzoru systemu finansowego oraz systemów gwarantowania depozytów. Od działania regulatorów rynku i stosowania przez nich dobrych praktyk, a także wyznaczania standardów dobrych praktyk dla banków i instytucji finansowych w porozumieniu z bankami i instytucjami finansowymi i przy ich akceptacji - zależy i zależeć będzie w przyszłości efektywność i stabilność polskiego rynku finansowego i całej polskiej gospodarki.
- c) działania, które powinien podjąć sektor bankowy **w krótkim okresie:**
- stworzenie przez banki Grupy Roboczej (członkowie Zarządów banków), która byłaby platformą wymiany informacji i budowania zaufania. Do prac Grupy, w części „otwartej”, powinni być zapraszani przedstawiciele instytucji regulujących rynek finansowy oraz przedstawiciele sektora pozafinansowego (biznesu).
- d) działania, które powinien podjąć sektor bankowy teraz i realizować **w średnim i długim okresie:**
- ocena i ewentualne zmiany zasad udzielania kredytów przez banki – dzisiaj banki często korzystają ze standardowych w danej grupie kapitałowej zasad udzielania kredytów i metod credit scoring’u. Nie zawsze zasady te dostosowane są do specyfiki naszego rynku. Banki powinny ocenić stosowane metody credit scoring’u i efektywność ich wykorzystywania – tak z perspektywy ograniczenia ryzyka kredytowego, jak również z perspektywy zwiększenia szans na dostęp do kapitału podmiotom gospodarczym, które przy wystandaryzowanym podejściu do kredytobiorcy nie mogą kredytu uzyskać – i jeżeli będzie to uzasadnione wprowadzić zmiany do tych metod i uzyskać dla nich akceptację właścicieli;

- wzmocnienie stosowania zasad dobrych praktyk przez banki - podmioty gospodarcze działające na rynku finansowym uznawane są przez wszystkich za instytucje zaufania publicznego. Nie ma to co prawda podstaw prawnych – żadna ustawa nie definiuje podmiotów finansowych jako instytucji zaufania publicznego, jednak tak są one postrzegane co należy wiązać z faktem przyjmowania przez nie depozytów publicznych i innych funduszy od ludności. Powierzając instytucjom finansowym swoje pieniądze wszystkie podmioty gospodarcze chcą mieć pewność, że pieniądze te będą bezpieczne (czyli m.in. rygorystycznie przestrzegane będą przepisy dotyczące tworzenia i rozwiązywania rezerw), że zachowana zostanie tajemnica bankowa, że będą one rzetelnie informowane o zasadach współpracy, etc. Instytucje finansowe doskonale to rozumieją, ponieważ są tymi podmiotami gospodarczymi, które mają swoje Kodeksy Dobrych Praktyk, zasady dobrych praktyk wprowadzają do swoich regulaminów, na swoich stronach internetowych przedstawiają te zasady i rozliczają się z nich przed interesariuszami. Jednak w czasie kryzysu na światowych rynkach finansowych stosowanie zasad dobrych praktyk przez banki działające w Polsce będzie szczególnie wpływać na ograniczenie podatności sektora bankowego (i całej gospodarki) na ten kryzys.

(2) Działania wspierające wzrost gospodarczy

a) działania, które rząd, Sejm, Prezydent powinni podjąć i zrealizować **w krótkim okresie**:

- przyspieszenie wejścia Polski do strefy euro – ostatnie osłabienie złotego wskazuje bardzo wyraźnie na konieczność jak najszybszego przyjęcia przez Polskę wspólnej waluty. Rząd przygotował i przyjął już harmonogram, który wskazuje na 2011 r. jako datę spełnienia przez Polskę kryteriów konwergencji. Jednak do tego czasu zmiany i wahania kursu polskiej waluty mogą doprowadzić naszą gospodarkę do kryzysu. Mogą nie pozwolić również na spełnienie zasad przebywania w ERM2 (kurs złotego będzie wychodził poza ustalony kurs centralny wobec euro). Może warto zatem, aby Rząd podjął działania, które pozwolą nam wejść do strefy euro wcześniej. Nie spełniamy jeszcze wszystkich kryteriów nominalnej konwergencji, jednak większość krajów strefy euro części tych kryteriów także nie spełnia. Należy zatem podjąć dyskusję z KE na temat zmian warunków wejścia do UGW i przyspieszyć ten proces.
- zniesienie podatku dochodowego od reinwestowanych zysków – przedsiębiorstwa działające w Polsce charakteryzują się relatywnie niską zdolnością akumulacyjną - zysk brutto, a więc zysk przed opodatkowaniem, przypadający na jedno przedsiębiorstwo w ciągu roku nieznacznie przekracza 100 tys. zł, a w sektorze MSP – nieznacznie przekracza 70 tys. zł w skali roku. Stworzenie możliwości nie płacenia podatku dochodowego od zainwestowanych zysków zwiększyłoby skłonność przedsiębiorstw do inwestycji, zwiększyłoby również ich zdolności kredytowe, a tym samym otworzyło na możliwość pozyskiwania kapitału na rynku finansowym. Rozwiązanie to ograniczyłoby negatywny wpływ kryzysu na światowych rynkach finansowych na decyzje inwestycyjne przedsiębiorstw;
- wprowadzenie możliwości pokrywania strat z inwestycji kapitałowych z przyszłych zysków kapitałowych – dzisiaj zyski z inwestycji kapitałowych obciążone są 19% podatkiem dochodowym, natomiast straty ponoszone są w całości przez inwestujących. Należałoby

wprowadzić możliwość odliczania strat poniesionych (realnie a nie księgowo) przez inwestujących od przyszłych zysków z inwestycji kapitałowych. Zasada ta odpowiadałaby rozwiązaniom stosowanym w przedsiębiorstwach ponoszących straty i rozliczających je w ciągu 5 lat z wypracowanych zysków.

- zmiana strategii i przyspieszenie prywatyzacji – plan przewiduje wykorzystywanie do prywatyzacji przede wszystkim ścieżki IPO. Rozwiązanie takie chroni może przed politycznymi zarzutami sprzedaży inwestorowi strategicznemu po zbyt niskiej cenie (aczkolwiek w tej chwili przed takimi zarzutami nie chroni, bowiem GPW nie daje szans na sprzedaż akcji prywatyzowanych spółek po cenie wynikającej z wyceny dochodowej). Nie daje jednak szans na wartość dodaną w postaci dodatkowych nakładów inwestycyjnych, wniesienia know-how, udostępnienia kanałów dystrybucji, korzystania z efektów synergii w ramach grupy kapitałowej w przypadku prywatyzacji poprzez sprzedaż branżowemu inwestorowi strategicznemu. Doświadczenia sprywatyzowanych tą drogą przedsiębiorstw wskazują, że jest to w absolutnej większości sytuacja win-win;
- rozszerzenie możliwości inwestowania przez OFE o długoterminowe inwestycje realizowane w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego – fundusze emerytalne muszą mieć możliwość długoterminowego inwestowania nie skorelowanego ze zmianami koniunktury gospodarczej. Takie możliwości dają uzupełnienie ustawowego katalogu inwestycji o długoterminowe inwestowanie w przedsięwzięcia realizowane w oparciu o zasadę PPP. Zmniejszy to zależność funduszy emerytalnych od wahań na rynku papierów wartościowych, wydłuży perspektywę inwestycyjną, zwiększy i ustabilizuje stopę zwrotu z inwestycji;
- uporządkowanie zasad i czasu kontroli w przedsiębiorstwach – należy ustawowo ściśle określić czas trwania kontroli w przedsiębiorstwach, uwzględniając wielkość firm oraz jednoznacznie opisać zasady przeprowadzania kontroli i odpowiedzialność za skutki podjętych podczas kontroli decyzji, a także wprowadzić ścisłą zasadę nie nakładania się kontroli na siebie. Badania PKPP Lewiatan dotyczące MSP wskazują, że ograniczenie czasu trwania kontroli wprowadzone ustawą o swobodzie działalności gospodarczej od 2005 r. doprowadziło do znacznego ograniczenia kosztów dla przedsiębiorstw wynikających z obowiązku informowania podczas kontroli (z 1,4 mld zł do 800 mln zł) przy jednoczesnym wzroście liczby kontroli. Konieczność zaplanowania kontroli i jej przebiegu oraz sprawność jej przeprowadzenia skutkują niższymi kosztami i większym zakresem kontroli w gospodarce;
- działania wspierające eksport i eksporterów – dynamika eksportu jest ciągle duża, ale osłabienie koniunktury gospodarczej w krajach UE, które są głównymi odbiorcami produktów i usług z Polski, wpłynie na osłabienie wzrostu eksportu. Sprzedaż towarów i usług poza granice Polski wymaga, nawet w okresie najlepszej koniunktury, wsparcia. Ale szczególnego wsparcia wymaga eksport w okresie osłabienia popytu zewnętrznego. Dlatego Rząd powinien powołać do życia instytucję, do zadań której będzie należało wspieranie polskiego eksportu oraz polskich inwestorów za granicą poprzez zdobywanie, przetwarzanie i przekazywanie informacji o rynkach zagranicznych. Instytucję, która będzie koordynowała działania innych podmiotów w tym zakresie. Niezbędne jest również przyspieszenie procesu wykorzystania środków z funduszy strukturalnych w ramach PO IG

dedykowanych bezpośrednio lub pośrednio (promocja polskiej gospodarki) wsparciu dla eksportu (działania 6.1, 6.2, 6.5);

- zmiana założeń makroekonomicznych do budżetu państwa na 2009 r. – Rząd przyjął projekt ustawy budżetowej zakładający wzrost PKB w 2009 r. o 4,8%. Osiągnięcie takiego tempa wzrostu gospodarczego wydaje się niemożliwe. Zasada ostrożności przy konstruowaniu budżetu nakazuje zatem skorygowanie przyjętego tempa wzrostu PKB. Z punktu widzenia tworzenia warunków do utrzymania wzrostu gospodarczego sprawa ta ma istotne znaczenie, bowiem nie osiągnięcie takiego wzrostu PKB skutkować będzie niższymi wpływami do budżetu państwa, a tym samym koniecznością ograniczania wydatków. Po przyjęciu ustawy budżetowej przez Sejm i podpisaniu jej przez Prezydenta będzie można ograniczać tylko wydatki elastyczne, czyli wydatki o prorozwojowym charakterze. Zmieniając założenia dotyczące dynamiki PKB w 2009 r. jeszcze w trakcie prac nad ustawą budżetową w Sejmie jest szansa na utrzymanie chociaż części wydatków prorozwojowych;
- przyjęcie ustawy o emeryturach pomostowych ograniczającej liczbę osób uprawionych do korzystania z tych emerytur do 250-270 tys. osób – ustawa w takim kształcie jest już procedowana w Sejmie, jednak rząd może ulec presji i zwiększyć liczbę osób uprawnionych. W efekcie ograniczenie wydatków z budżetu państwa na emerytury pomostowe będzie znacznie mniejsze niż zakładano. W kontekście problemów z realizacją zaplanowanych przez Rząd wpływów do budżetu państwa w 2009 r., wynikających z prawdopodobnego osłabienia koniunktury gospodarczej w stopniu większym niż prognozuje Rząd, tworzy to kolejne zagrożenie dla wydatków prorozwojowych, a także dla zaplanowanego poziomu deficytu budżetowego.

b) działania, które rząd, Sejm, Prezydent powinni podjąć teraz i zrealizować **w średnim i długim okresie:**

- zakończenie reformy stanowienia prawa (zasady i procedury tworzenia regulacji prawnych) i wdrożenie jej w życie:
 - (1) Rząd powinien przygotować strategię legislacyjną – niezbędne jest planowanie nowych regulacji prawnych i zmian regulacji istniejących, zwiększa to bowiem przewidywalność zmian i pozwala przygotować się do ich zastosowania. Tym samym zmniejszy ryzyko działalności gospodarczej i koszty z tym związane;
 - (2) Przedsiębiorcy potrzebują prawa jednoznacznie formułującego ich prawa i obowiązki – brak jednoznaczności generuje koszty transakcyjne. Ponieważ nigdy nie uzyska się 100% jednoznaczności – niezbędna jest instytucja wiążącej interpretacji przepisów prawa we wszystkich obszarach działalności gospodarczej (nie tylko przepisów prawa podatkowego);
 - (3) Każda regulacja prawna musi zawierać profesjonalnie przygotowaną Ocenę Skutków Regulacji (OSR) i Ocenę Kosztów Regulacji (OKR) – nie tylko dla budżetu państwa, ale także dla różnych grup przedsiębiorstw (mikro, małe, średnie duże, prywatne, publiczne, wg branż). Zasadą powinno być, aby nowe regulacje lub nowelizacje regulacji już istniejących nie zwiększały w sposób nieuzasadniony kosztów działania przedsiębiorstw (np. na przedsiębiorcach spoczywa obowiązek wystawiania świadectw pracy na wniosek pracownika – w 2006 r. wydali oni 4,5 mln takich świadectw, co kosztowało ok. 250 mln zł).

- (4) Muszą zostać wprowadzone procedury pozwalające oceniać rzeczywiste skutki wprowadzonych przepisów prawa (ex post) – system ich monitorowania. OSR jest niezbędna, może poprawić jakość regulacji, ale nie jest w stanie przewidzieć wszystkich rynkowych skutków zastosowania danej regulacji – te sprawdzają „na własnej skórze” przedsiębiorcy;
- (5) Należy wprowadzić obligatoryjne kontrole *ex ante* zgodności ustaw o dużym znaczeniu dla gospodarki z Konstytucją RP;
- (6) Należy zbudować system konsultacji przygotowywanych regulacji ze wszystkim interesariuszami. Dzisiejszy system nie spełnia swoich funkcji.
- zwiększenie swobody działalności gospodarczej przez zmniejszenie zakresu regulacji dotyczących działalności gospodarczej, uproszczenie i wprowadzenie jednoznaczności do tych regulacji – takie intencje przyświecały powołaniu Nadzwyczajnej Komisji „Przyjazne Państwo”, jednak skala zaproponowanych przez tę Komisję zmian jest zbyt mała w stosunku do zmian koniecznych. Zdarzało się również, że proponowane przez wnioskodawców „społecznych” zmiany regulacji prawnych w trakcie prac Komisji – na wnioski właściwych ministerstw – ewoluowały w kierunku rozwiązań jeszcze mniej korzystnych niż rozwiązania pierwotne. Niezbędny jest zatem systemowy przegląd prawa. Rozpocząć go mogą legislatorzy, którzy wskażą regulacje powtarzające się, regulacje sprzeczne ze sobą, regulacje niejednoznaczne i zaproponują ich zmianę. Pracom porządkującym prawo towarzyszyć powinno zdefiniowanie (we współpracy z interesariuszami) obszarów działalności gospodarczej, które powinny być regulowane, zakresu tych regulacji i metod regulacji oraz zaproponowanie odpowiednich nowelizacji istniejących ustaw lub nowych ustaw. Szczególnych działań wymaga prawo podatkowe – PKPP Lewiatan przygotowała projekt nowelizacji ustawy VAT. Część z propozycji tam zawartych została uwzględniona w ostatniej nowelizacji przeprowadzonej przez Sejm. Jednak to nie wystarczy – lista niezbędnych zmian (które nie będą miały wpływu na budżet państwa) jest jeszcze długa;
 - obniżenie podatku dochodowego od działalności gospodarczej (do minimalnego w UE poziomu 15%) – podobnie, jak zniesienie podatku dochodowego od reinwestowanych zysków, rozwiązanie to zwiększyłoby zdolności akumulacyjnych i zdolności kredytowe przedsiębiorstw wpływając na ich decyzje inwestycyjne;
 - wspieranie na forum UE rozwiązań nie zwiększających, w sposób nieuzasadniony, kosztów działania przedsiębiorstw – przykładem jest tutaj pakiet klimatyczny, który może obciążyć polską gospodarkę ponadprzeciętnymi kosztami w stosunku do pozostałych krajów UE i ograniczyć jej konkurencyjność;
 - działania reformujące finanse publiczne – Rząd przygotował nowelizację ustawy o finansach publicznych, ale skoncentrowana jest ona głównie na konsolidacji finansów publicznych. Tymczasem najważniejsze dla finansów publicznych są działania na rzecz obniżania wzrostu wydatków budżetowych i zmiany ich struktury na prorozwojowe. W takim kierunku idzie co prawda projekt budżetu na 2009 r., jednak osłabienie wzrostu gospodarczego, które w Polsce wystąpi, nie da zaplanowanych wpływów do budżetu państwa, a tym samym trzeba będzie w 2009 r. ograniczać wydatki prorozwojowe, bowiem tylko one mają charakter wydatków elastycznych. Niezbędne są również działania na rzecz wzrostu efektywności

wydatkowania środków publicznych. Rząd tu także przygotował zmiany, jednak w opinii PKPP Lewiatan punktem wyjścia do wzrostu efektywności wydatkowania środków publicznych powinno być zbadanie tej efektywności, a tego projekt rządowy nie zakłada.

(3) Działania utrzymujące i zwiększające dostęp podmiotów gospodarczych do kapitału

a) działania, które samorzady, rząd, Sejm, Prezydent powinni podjąć i zrealizować **w krótkim okresie**:

- wspieranie rozwoju funduszy poręczeń kredytowych – przedsiębiorstwa działające w Polsce dysponują relatywnie niewielkiej wartości aktywami mogącymi stanowić zabezpieczenie kredytów. Ponadto banki zaczynają zaostrzać kryteria udzielania kredytów, co będzie skutkowało koniecznością posiadania majątkowego zabezpieczenia kredytów w wysokości przewyższającej 100% wartości kredytu. Większość MSP nie będzie w stanie sprostać tym wymaganiom. Rozwiązaniem może tu być wsparcie rozwoju funduszy poręczeń kredytowych, przede wszystkim w oparciu o środki z funduszy strukturalnych. Dlatego samorzady powinny przyspieszyć realizację działań dedykowanych powstawaniu i rozwojowi regionalnych funduszy poręczeń kredytowych w ramach Regionalnych Programów Operacyjnych oraz przyspieszyć działania umożliwiające korzystanie unijnego projektu JEREMIE, na co zdecydowało się kilka województw w Polsce;
- rozwój działalności Krajowego Funduszu Kapitałowego, który ma za zadanie wspieranie kapitałowe inwestycji o podwyższonym ryzyku – środki na rozwój tego Funduszu znajdują się w PO IG (w działaniu 3.2). Rząd powinien przyspieszyć procedury pozwalające na wykorzystanie pieniędzy dedykowanych KFK;
- przyspieszenie działań wspierających prywatne fundusze podwyższonego ryzyka – na ten cel zostały zaplanowane pieniądze w działaniu 3.3. PO IG. Tu także od rządu należy oczekiwać usprawnienia procesu korzystania przez VC/PE z pieniędzy z funduszy strukturalnych;
- przyspieszenie działań wzmacniających rozwój sieci Aniołów Biznesu – Aniołowie Biznesu mogą stanowić istotne wsparcie kapitałowe i merytoryczne dla niewielkich, innowacyjnych, ryzykownych przedsięwzięć. Do tej pory skala inwestycji Aniołów Biznesu była niewielka – tak ze względu na słabość pomysłodawców i przygotowywanych przez nich dokumentów, które nie pozwalały na prawidłową ocenę przedsięwzięcia, jak i na słabo rozwiniętą sieć Aniołów Biznesu. W działaniu 3.3 w PO IG zaplanowano środki na rozwój sieci biznesu i wsparcie przy przygotowaniu dokumentów biznesowych. Istnieje zatem szansa wykorzystania potencjału tkwiącego w prywatnych inwestorach. Niezbędne jest jednak przyspieszenie procesu wykorzystywania środków z funduszy strukturalnych, co Rząd powinien zrobić w trybie pilnym;
- wsparcie dla rozwoju rynku korporacyjnych papierów wartościowych – w Polsce w grupie przedsiębiorstw dużych i średnich tylko 1% wartości pasywów pochodzi z emisji dłużnych papierów wartościowych. Rząd powinien przygotować regulacje zachęcające przedsiębiorstwa do pozyskiwania kapitału na rozwój w drodze emisji korporacyjnych papierów wartościowych. Przemysł wymaga partycypacji instytucji państwa w tych emisjach. Ważne byłoby również wsparcie finansowe (najlepiej w oparciu o środki unijne)

procesu przygotowywania emisji. Jest ona na tyle kosztowna, że tylko największe przedsiębiorstwa mogą sobie pozwolić na pozyskiwanie kapitału tą drogą.

Proponowanych w Pakiecie PKPP Lewiatan instrumentów wsparcia rozwoju polskiej gospodarki jest wiele. Można do tej listy dokładać kolejne. Ich przygotowanie i wdrożenie wymaga w pierwszej kolejności dużej determinacji politycznej, a następnie konsekwencji. Wymaga także, jeżeli nie przede wszystkim, umiejętności współdziałania różnych sił politycznych, różnych instytucji administracji publicznej, różnych środowisk i organizacji. Jeżeli przynajmniej części z zaproponowanych instrumentów wsparcia rozwoju polskiej gospodarki nie wykorzystamy, osłabienie, które dotknie polską gospodarkę, może być silniejsze i trwać dłużej niż dzisiaj przewidujemy.

Polska Konfederacja Pracodawców Prywatnych Lewiatan

Warszawa, 27 października 2008 r.